

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
3218-16

meddelad i Stockholm den 13 november 2017

KLAGANDE

AA

MOTPART

Försäkringskassan
103 51 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms dom den 14 april 2016 i mål nr 5669-15

SAKEN

Föräldrapenning

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen bifaller överklagandet och upphäver underinstansernas avgöranden.

BAKGRUND

Föräldrapenning är en socialförsäkringsförmån som lämnas för vård av barn som är bosatta i Sverige. Även barnbidrag är en förmån som lämnas för barn som bor här. En utlandsvistelse som varar längst sex månader påverkar dock inte rätten till dessa förmåner.

Dok.Id 186404

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00

E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

AA är bosatt och arbetar i Sverige medan hans hustru och deras tre minderåriga barn sedan 2009 är bosatta utomlands. Makarna har gemensam vårdnad om barnen. Under somrarna 2009–2012 ansökte AA om och beviljades föräldrapenning för vård av barnen. Han tog ledigt från sitt arbete och reste till sin familj under den tid som ledigheten varade. Hans hustru hade i maj 2009 informerat Försäkringskassan om barnens bosättning, vilket föranledde kassan att dra in barnbidraget fr.o.m. juni. Familjen hade även tidigare år haft regelbunden kontakt med Försäkringskassan angående barnbidragen då hustrun och barnen i längre perioder vistats utomlands.

Försäkringskassan ska besluta om återbetalning av ersättning som lämnats till en försäkrad om denne har orsakat att ersättningen lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp t.ex. genom att underlåta att fullgöra en uppgifts- eller anmälnings-skyldighet. Detsamma gäller om ersättning i annat fall har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp och den som fått ersättningen har insett eller skäligen borde ha insett detta.

Under 2014 utredde Försäkringskassan den föräldrapenning som AA hade fått. Kassan beslutade att han skulle återbetala drygt 100 000 kr eftersom han i sina ansökningar om föräldrapenning inte hade lämnat uppgift om att barnen var bosatta utomlands. Att dessa uppgifter fanns i ett annat ärende hos Försäkringskassan ansågs sakna betydelse.

AA överklagade beslutet till förvaltningsrätten som avslag överklagandet. Även kammarrätten avslag hans överklagande.

YRKANDEN M.M.

AA yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska upphäva underinstansernas avgöranden och förklara att han inte är återbetalningsskyldig samt anför bl.a. följande. Han och hans hustru hade anmält till Försäkringskassan att deras barn var bosatta utomlands och han lämnade inte några felaktiga uppgifter när han

Mål nr
3218-16

ansökte om föräldrapenning. Försäkringskassan betalade ut ersättningen trots kännedom om barnens bosättning och det är därmed kassan som har orsakat den felaktiga utbetalningen. Han var i god tro om att han hade rätt till ersättningen.

Försäkringskassan bestrider bifall till överklagandet.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målet

Frågan i målet är om Försäkringskassan haft rätt att återkräva föräldrapenning som felaktigt lämnats för barn som varit bosatta utomlands när kassan i ett ärende om barnbidrag för samma barn informerats om barnens bosättning.

Rättslig reglering

I målet aktualiseras bestämmelser i såväl socialförsäkringsbalken, SFB, som äldre numera upphävd lagstiftning. I relevanta avseenden överensstämmer de i sak.

Föräldrapenning på lägstanivå och grundnivå samt barnbidrag är bosättningsbaserade förmåner och försäkrad är enligt 5 kap. 9 § SFB den som är bosatt i Sverige. Föräldrapenning på grundnivå och sjukpenningnivå är en arbetsbaserad förmån och försäkrad är enligt 6 kap. 6 § den som arbetar i Sverige.

Av 11 kap. 8 § SFB framgår att en förälder har rätt till föräldrapenning endast för vård av barn som är bosatta i Sverige. En förutsättning för att barnbidrag ska lämnas är enligt 15 kap. 2 § att barnet är försäkrat vilket innebär att det ska vara bosatt i Sverige.

För att få barnbidrag krävs enligt 16 kap. 2 § SFB att bidragsmottagaren är försäkrad för barnbidrag. När föräldrar har gemensam vårdnad lämnas barnbidrag enligt 5 § med hälften till vardera föräldern om inte föräldrarna anmält till Försäkringskassan att hela bidraget ska betalas till en av dem. Fram till mars 2014

var huvudregeln att barnbidraget betalades till modern om inte föräldrarna begärde att det skulle betalas till fadern.

Av 110 kap. 46 § första stycket SFB framgår att den som ansöker om en förmån enligt balken ska anmäla sådana ändrade förhållanden som påverkar rätten till eller storleken av förmånen. Anmälan behöver enligt fjärde stycket inte göras om Försäkringskassan har kännedom om ändringen och därför saknar behov av en anmälan.

Försäkringskassan ska enligt 108 kap. 2 § SFB besluta om återbetalning av ersättning som lämnats till en försäkrad om denne har orsakat att ersättningen lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp genom att t.ex. underlåta att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet. Detsamma gäller om ersättning i annat fall har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp och den som fått ersättningen har insett eller skäligen borde ha insett detta.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

I målet står klart att AA inte hade rätt till föräldrapenning eftersom barnen inte var bosatta i Sverige. Försäkringskassan anser att AA orsakat den felaktiga utbetalningen genom att inte anmäla till kassan var barnen var bosatta. Att uppgiften var känd för kassan i ett ärende som avsåg barnbidrag för samma barn saknar enligt kassan betydelse. Den första frågan är om kassan har fog för denna uppfattning.

Som framgått är barnbidrag en bosättningsbaserad förmån. AA är bosatt i Sverige och följaktligen försäkrad för denna förmån. I vart fall fram till juni 2009 var även hans hustru och de gemensamma barnen försäkrade. I maj det året anmälde hustrun till Försäkringskassan att de inte längre var bosatta i landet.

Uppgiften om barnens bosättning utomlands lämnades i och för sig inte av AA när han ansökte om föräldrapenning utan av hans hustru, men den lämnades i ett ärende beträffande en förmån som både han och hans hustru var försäkrade för,

som avsåg samma barn och som han – i egenskap av vårdnadshavare – hade rätt till.

Uppgiften om barnens bosättning utomlands var relevant för att bedöma inte bara föräldrarnas rätt till barnbidrag utan även AAs rätt till föräldrapenning. Om ett visst förhållande har betydelse för bedömningen av en persons rätt till mer än en förmån som denne är försäkrad för och detta förhållande är känt för kassan i ett ärende som rör en av förmånerna bör enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening uppgiften anses känd av kassan även vid behandlingen av en ansökan om någon av de andra förmånerna (jfr RÅ 2010 not. 122).

Att barnen var bosatta utomlands var redan i maj 2009 känt för Försäkringskassan. Försäkringskassan får därmed efter denna tidpunkt anses ha saknat behov av en anmälan om detta förhållande. Redan härav följer att AA inte var skyldig att göra någon anmälan till Försäkringskassan om barnens bosättning, se 110 kap. 46 § fjärde stycket. Något återkrav kan därmed inte riktas mot honom på den grunden att han skulle ha brustit i sin anmälningsskyldighet.

Försäkringskassan har i andra hand gjort gällande att AA är återbetalningsskyldig på den grunden att han skäligen bort inse att han inte hade rätt till föräldrapenning. I den delen gör Högsta förvaltningsdomstolen följande överväganden.

AA har i varje ansökan om föräldrapenning lämnat samtliga uppgifter som Försäkringskassan efterfrågar i denna typ av ärenden och ersättningen har använts för avsett ändamål. Han har vidare obestritt uppgett att han visste att kassan kände till barnens bosättning utomlands och föräldrapenning har dessutom betalats ut till honom vid ett flertal tillfällen på grundval av lämnade uppgifter. Mot denna bakgrund är det inte visat att AA insåg eller skäligen borde ha insett att han inte hade rätt till föräldrapenningen (RÅ 2007 ref. 26).

Mål nr
3218-16

Sammanfattningsvis finner Högsta förvaltningsdomstolen att Försäkringskassan inte haft rätt att återkräva den felaktigt lämnade föräldrapenningen. Överklagandet ska således bifallas och underinstansernas avgöranden upphävas.

_____

_____

_____

I avgörandet har deltagit justitieråden Margit Knutsson, Thomas Bull, Leif Gäverth, Kristina Svahn Starrsjö och Helena Rosén Andersson.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Sara Asplund.

Förvaltningsrätten i Stockholms dom den 6 maj 2015 i mål nr 20437-14
Försäkringskassans beslut den 2 juli 2014